

Siyaset ve Gerçeklik Arasında “RADİKAL İSLAM” VE “İSLAMİ TERÖR” SÖYLEMİ

“

İslam'ın radikallik ve terörle bağdaştırılması bir süreç içerisinde gerçekleşmiştir. 1972 Münih Katliamı, 1973 Petrol Krizi, 1979 İran Devrimi ve yaşanan rehineler krizi, bu süreç içi uygun zemini hazırlamıştır. Söylemi doğuran öncü çalışmalar incelendiğinde, doğrudan radikal İslam ve İslami terör kavramlarının kullanılmadığı, süreç içerisinde bu kavramların geliştiği görülmektedir.

”

Ramazan Oduncu

Araştırma Asistanı, ORSAM

Yaşadığımız dönem itibarıyla İslam; muamelat ve ibadetten ziyade sosyal hareketler, siyasi partiler ve özellikle de radikal gruplar ve terörizm bağlamında gündeme gelmektedir. Öncesinde güvenlik çalışmaları ve İslamofobi çerçevesinde araştırmalara konu olan bu durum, artık siyasi alanda meşruiyet zemini oluşturan bir değer kazanmıştır. Özellikle 11 Eylül sonrası dönemde, adalet, özgürlük ve demokrasi kadar terör söylemi de siyasi söylemin

bir parçası haline gelmiştir. Katar radikal gruplara finansman sağladığı gerekçesiyle komşuları tarafından ablukaya alınmış, Mısır'da “İslamcı terörist” olarak damgalanan Müslüman Kardeşler üyelerine ise idam ve müebbet hapis cezaları verilmiştir. Devam eden süreçte, IŞİD'e karşı en güçlü mücadeleyi veren Türkiye'nin güvenli bölge planı ve İdlib müdahalesi, radikal unsurlara yer açacağı ithamlarıyla zedelenmeye çalışılmaktadır. Buradan hareketle, “radikal İslam” ve “İslami terör” söylemlerin yansımalarını, siyasi liderlerin söylemlerinde görmek mümkündür.

“Radikal İslam” ve “İslami Terör” Söyleminin Temelleri

İslam'ın radikallik ve terörle bağdaştırılması bir süreç içerisinde gerçekleşmiştir. 1972 Münih Katliamı, 1973 Petrol Krizi, 1979 İran Devrimi ve yaşanan rehineler krizi, bu süreç içi uygun zemini hazırlamıştır. Söylemi doğuran öncü çalışmalar incelendiğinde, doğrudan radikal İslam ve İslami terör kavramlarının kullanılmadığı, süreç içerisinde bu kavramların geliştiği görülmektedir. İlk olarak İslam ve Batı arasında bir karşılaştırma yapılmış ve İslam'ın taşıdığı potansiyel tehlikeye karşı Batı uyarılmıştır. Bernard Lewis ilk olarak 1990 yı-

linda, The Atlantic'de yayınlamış olduğu “The Roots of Muslim Rage” (Müslüman Öfkenin Kökenleri) adlı makalesinde Batı ve İslam arasında bir medeniyet çatışması yaşanacağını iddia etmiştir. Bu çatışmanın sebebi olarak, II. Viyana Kuşatması'ndan bu yana, yıllardır Batı'dan zayıf olan Müslümanların biriktirmiş olduğu öfke olarak saptanmıştır. Lewis'den yaklaşık üç yıl sonra Samuel Huntington Foreign Affairs'de yayınlanan “The Clash of Civilizations” (Medeniyetler Çatışması) adlı makalesinde bu iddiayı tez haline getirmiş ve 1996 yılında bu tezini “The Clash of Civilizations and Remarking of World Order” (Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması) başlığıyla kitaplaştırmıştır. Bu iki isimle birlikte, karar alıcılar üzerinde etkisi olan Raphael Patai ve Noah Feldman gibi isimler, oryantalist söylemin siyasete taşınmasında önemli etki göstermiştir. Özellikle Lewis, Başkan Bush'u derinden etkilemiş ve “Neocon” olarak kısaltılan “yeni muhafazakâr hareketi”nin Orta-doğu tasavvurunu şekillendirmiştir.

Milton Viorts 1994'te yayınlanan “Sandcastles: The Arabs in Search of the Modern World” (Kumdan Kaleler: Modern Dünya Arayışında Araplar) başlıklı kitabında İslami yaşam biçimini geri kalmışlıkla itham ederek, bir çöl dini olarak sun-

muştur. 1999 yılında kaleme aldığı "Between Memory and Desire: The Middle East in a Trouble Age" adlı kitabında R. Stephan Humphreys, kader anlayışına sahip olan Müslümanları uyuşukluk ve durağanlıkla itham ederken Batı'nın sahip olduğu pozitivist değerleri yakalamalarının inançları itibarıyla mümkün olmadığını iddia etmiştir. 11 Eylül sonrasında oluşan uygun zemin, İslam ve Müslümanlar hakkındaki tüm bu iddia ve teorilerin daha çok kişiye ulaşmasına ve daha geniş çevrelerce kabul görmesine sebep olmuştur.

“

Medyada hemen hemen her gün yer alan haberler incelendiğinde; cihat, sarık, mücahit, el-Kaide ve İşi'd'le bağdaştırılan bir dininin yeryüzünde olmaması, dünyanın daha iyi bir yer olacağı algısını oluşturmaktadır. anlaşmazlıklarla ilgili olduğu sonucuna ulaşmaktadır.

”

Böylece bazı kavramlar arasındaki farklar akademi çevresinde ve medyada İslam'la daha sık zikredil-

meye başlanmıştır. İlimlilik karşısında radikalizm, barış yerine şiddet, demokrasi yerine totaliterlik, modernlik karşısında barbarlık İslam'ı tanımlayan sıfatlar olarak önemli kitlelerce kabul edilmiştir. Kavramlar algıları şekillendirmekte, algılar da hakikatin önüne kolaylıkla geçebilmektedir.

Yukarıda zikredilen örneklerin karşısında duran ve bu fikirlere karşı çıkan onlarca isim zikretmek mümkündür. Ancak halk ve karar alıcılar üzerindeki etkileri, muhalif oldukları isimler kadar etkili olmamıştır. Bu isimlerden birisi CIA Ortadoğu masası şefliği yapmış radikalizm uzmanı Graham Fuller'dir. "A World Without Islam" (İslamsız Dünya) adlı kitabında, yukarıdaki yazarlar tarafından zikredilen birçok iddianın bilimsel temelden uzak olduğunu

belirtmektedir. Medyada hemen hemen her gün yer alan haberler incelendiğinde; cihat, sarık, mücahit, el-Kaide ve İşi'd'le bağdaştırılan bir dininin yeryüzünde olmaması, dünyanın daha iyi bir yer olacağı algısını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, İslamsız bir dünyanın nasıl olacağı sorusuna cevap arayan Fuller, Batı ve İslam dünyası arasındaki krizin dinden çok ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel çıkarlar ve anlaşmazlıklarla ilgili olduğu sonucuna ulaşmaktadır. "Radikal İslam" ve "İslami terör" söyleminin

arkasında yatan bu boyut anlaşıl-
dığında, siyasi açıdan kullanışlı bir
kart haline gelen bu söylem karşı-
sında; Müslüman liderler, medya
mensupları ve akademisyenler başta
olmak üzere, her kesimden insanın
daha dikkatli olması gerektiği so-
nucuna ulaşmaktadır.

“

Charli Hebdo saldırıları sonrası
açıklama yapacak olan
dönemin Amerikan Başkanı
Barack Obama konuşması için
hazırlık yaparken,
yardımcılarının kendisine
“radikal İslam” yerine
“gericiler” kavramını
kullanması yönündeki
tavsiyesi, gazeteci Mara
Liasson tarafından fark edilmiş
ve ülke gündemine
taşınmıştır. Cumhuriyetçiler
bu söylem uyarısını mevcut
yönetimin Ortadoğu’da
başarısızlığı ve korkaklığı
olarak yorumlayarak radikal
İslam söylemini terviç
etmişlerdir.

”

Siyaset Dilinde “Radikal İslam” ve “İslami Terör” Söylemin Örnekleri

11 Eylül saldırı üzerinden henüz
bir hafta geçmeden ABD Başkanı
George W. Bush, bu saldırıların İslam’ın temel öğretilerine aykırı oldu-
ğu söylemiş ve Rum suresi 30.
ayetini alıntıyla yaparak yaptığı konuş-
masında, kötülük işleyenlerin so-
nunun daha kötü olacağı manasına
atıf yaparak saldırı yapanlara mesaj
vermiştir. Dört dakikayı biraz aşan
konuşması boyunca, İslam’ın barış
dini olduğunu ve bu saldırıyı ger-

çekleştiren teröristlerin İslam’ı ve
Müslümanları temsil etmediğini
vurgulamıştır. Lewis’in Bush yö-
netimi üzerindeki etkisi ile muhalif
görünen bu söylem ilk bakışta tezat
oluşturuyor gibi görünmektedir.
Ancak bu söylem farkı, Demokratlar
ve Cumhuriyetçiler arasındaki po-

litika farklılığı ve rekabetin bir yan-
sımasıdır.

Mevzubahis olan terör ve radika-
lizm söylemi, Amerikan iç siyaseti
çerçevesinde incelendiğinde, bu
söylemin kazandığı siyasi boyutun
anlaşılması daha kolay olacaktır.

Charli Hebdo saldırıları sonrası açıklama yapacak olan dönemin Amerikan Başkanı Barack Obama konuşması için hazırlık yaparken, yardımcılarının kendisine “radikal İslam” yerine “gericiler” kavramını kullanması yönündeki tavsiyesi, gazeteci Mara Liasson tarafından fark edilmiş ve ülke gündemine taşınmıştır. Cumhuriyetçiler bu söylem uyarısını mevcut yönetimin Ortadoğu’da başarısızlığı ve korkaklığı olarak yorumlayarak “radikal İslam” söylemini terviç etmişlerdir. Trump, Obama’nın bu tutumunu Amerika için büyük bir utanç olarak yorumlamıştır. Cumhuriyetçiler tarafından “radikal İslam” söylemi, 2016 yılında başkanlık seçimlerine giden süreçte, Demokratların Ortadoğu’da yürütmüş olduğu başarısız politikaları vurgulamak ve bu

başlamda siyasi kazanım elde etmek için kullanılmıştır. Seçim kampanyası boyunca Trump, İslamofobik söylemini, bu minvaldeki siyasi kazanım amacıyla sıklıkla yinelemiştir. Yine bu kullanımdan kaçınan ve bu söylemi benimseyen Cumhuriyetçileri nefret ve ayrımcılıkla suçlayan Demokratlar da hiç şüphesiz siyasi kazanım elde etmeyi hedeflemişlerdir.

2017 yılında Alman Şansölyesi Angela Merkel ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın gerçekleştirmiş olduğu ortak basın toplantısında Şansölye’nin “İslami terör” ifadesini kullanması üzerine Erdoğan bu kullanıma karşı çıkmıştır. Bu tutum yerli ve uluslararası basının ilgisini bir nebze de olsa bu konuya çekmiştir. Ancak başta yerli medya ve akademi olmak üzere,

“İslami terör”, “radikal cihatçılık”, “radikal İslam” ve “Müslüman teröristler” gibi kavramlar kullanılmaya devam etmiştir.

Sonuç olarak, sadece Batı’da değil Müslüman coğrafyalarda da siyasetten düşünceye, teoriden pratiğe neşredilen birçok metin kendi değerlerini oryantalist bir yaklaşımla ele almakta; kasti olarak yahut bilmezsizin kendi değerlerini ötekileştirmektedir. Bir dine mensup olan tüm bireyleri töhmet altında bırakan ve İslam’ı temsil ettiği gerçek değerlerden soyutlayan bu söylem daha dikkatli ele alınmalı ve bu minvaldeki kullanımlardan kaçınılmalıdır. Bu da ancak, medya ve akademinin kabul edeceği alternatif bir dilin üretilmesi ile mümkün olabilecektir. ■